

Hørings svar Opptappingsplan for psykisk helse Meld. St. 23 (2022-2023) fra IOGT i Norge

Først av alt takk for invitasjonen og muligheten til å kunne komme med våre innspill.

Kort om oss;

IOGT er en ruspolitisk medlemsorganisasjon som arbeider for en politikk som kan redusere forbruket og skadene av rusmidler. Vår visjon er at alle mennesker skal kunne leve frie, rike og meningsfulle liv, og en verden hvor rusmidler ikke står i veien for dette. Det skal være lett å ta rusfrie valg.

Vi jobber både med universell forebygging og med målgrupper som er i aktiv rus. IOGT driver 5 Sammensentre og 3 IOGT-kafeer rundt om i landet og møter hver dag mennesker med tøffe historier. En fellesnevner for de fleste av dem er opplevelse av mangelfull samkjøring av tjenester og oppfølging. Hjelpen som gis kan enkeltvis være god, men den gis ofte stykkevis og delt.

Sammenhengen mellom rus og psykisk helse

Vi er derfor veldig positive til at sammenhengen mellom rus og psykisk helse har fått en sentral plass i Stortingsmeldingen. Men vi savner fremdeles fokus på forebygging som når alle i en befolkning – og med det de innsatsene som bør skje før utfordringene oppstår.

Stortingsmeldingen beskriver tjenester og tilbud til barn og unge på en god måte. Vi ønsker å spille inn at arbeidet med en opptappingsplan også må legge vekt på rammene rundt barn og unge, i tillegg til tjenestene direkte til dem. I det rusforebyggende arbeidet spiller foreldre, lokalsamfunn, idrett, skole, frivillige organisasjoner og andre en viktig rolle.

Styrk foreldrerollen

Foreldre er eksperter på egne barn. De er også de i barn og unges liv som har den jevne og mest regelmessige kontakten, størst påvirkningskraft og sannsynligvis også den største og mest ekte interesse av at det går bra med den unge. Dette poenget understøttes sterkt av Ungdataundersøkelsene.

Foreldre må derfor involveres og dyktiggjøres. I en kunnskapsoppsummering fra Bergensklinikken fra 2016 konkluderes det med at det finnes solid dokumentasjon på at foreldre har en viktig rolle når det gjelder utviklingen av barn og ungdommers bruk av alkohol og andre rusmidler. Et gjennomgående trekk er at restriktivitet og åpen dialog fra foreldres side, henger sammen med mindre rusmiddelforbruk hos ungdommen.

Foreldremedvirkning er også et av de anbefalte virkemidlene i FNs kontor for narkotika og kriminalitet sine internasjonale standarder for rusforebygging. Å ha et godt forhold til sine

foreldre er en beskyttelsesfaktor, og øker også sannsynligheten for at ungdommer som blir tilbudt cannabis vil takke nei.

IOGT mener at Stortingsmeldingen bør i større grad peke direkte på;

- 1) satsing på foreldrestøtteprogrammer bør være et av hovedpunktene i arbeidet for å forebygge psykisk uhelse og rusmisbruk blant unge.
- 2) rusforebygging må initieres allerede på barneskolen.
- 3) foreldrestøtteprogrammer bør gjennomføres allerede i helsestasjon, gjerne av helsesykepleier evt. i samarbeid med annen psykisk helsefaglig kompetanse.
- 4) foreldrestøtteprogrammet bør være gratis for kommuner

Vi synes det er bra at det varsles i meldingen at det skal utvikles nye indikatorer, deriblant at «Innbyggere i alle kommuner har tilgang til kunnskapsbaserte lavterskeltilbud innen psykisk helse og rus» ('resultatoppfølging' i kapittel 5 – side 101).

Det er imidlertid litt utydelig hvilke type lavterskeltilbud til alle innbyggere Stortingsmeldingen peker på. Vi mener at foreldreprogram må inn som et slikt lavterskeltilbud, og at dette er et tilbud som når alle i kommunen – da gjerne gjennom foreldremøter i skolen.

Vi ønsker avslutningsvis å kommentere at det er veldig viktig at Stortingsmeldingen foreslår å styrke tilgjengeligheten til helsestasjoner og skolehelsetjenesten (Kapittel 3.4 – Styrke tilbudet til barn og unge).

Kontaktpersoner:

Generalsekretær Hanne Cecilie Widnes. Cecilie.widnes@iogt.no. Mob 48 2316 60

Politisk rådgiver Nils Johan Svalastog Garnes. Nils.johan.garnes@iogt.no. Mob 951 78 552